

„Európai” trendek a térbeli tervezésben

Területi és várostervezés változó formái a nemzetközi gyakorlatban

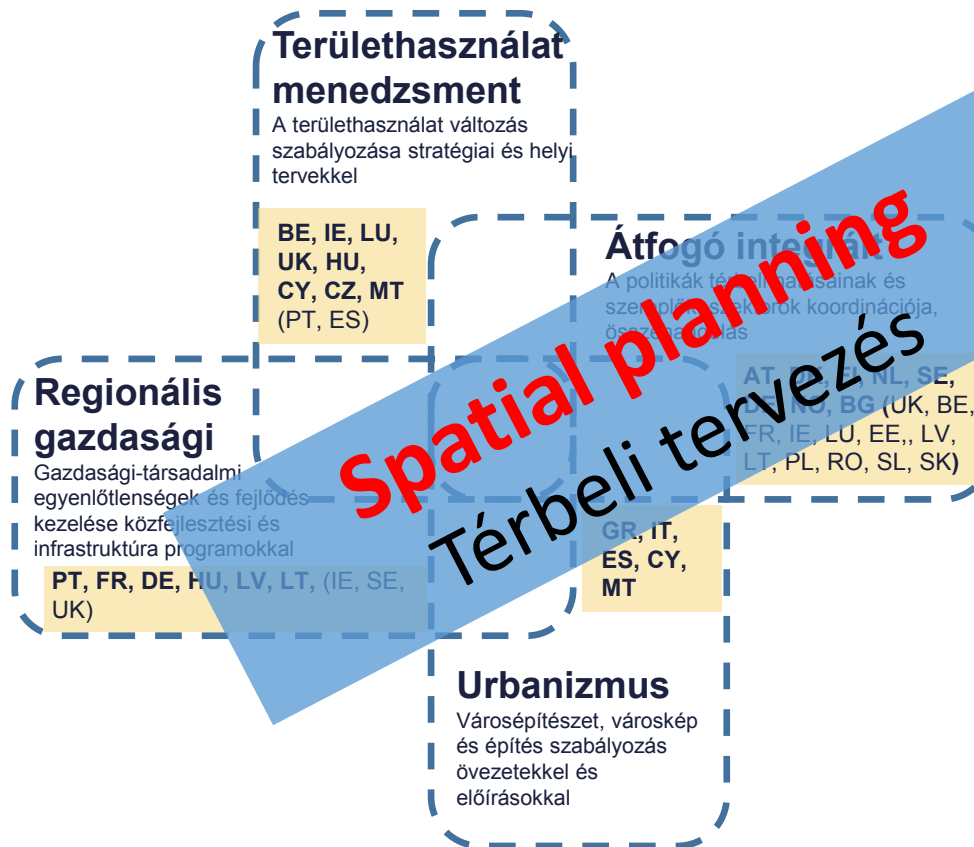
Salamin Géza

Elnök – Magyar Urbanisztikai Társaság

Intézetvezető egyetemi docens– BCE Nemzetközi Politikai és Regionális Tanulmányok Intézete

A területi és várostervezési értelmezése, jellege, formái országonként nagyon eltérőek

A.) A térbeli tervezés európai típusai, hagyományai

B.) A tervezési kultúra régiói

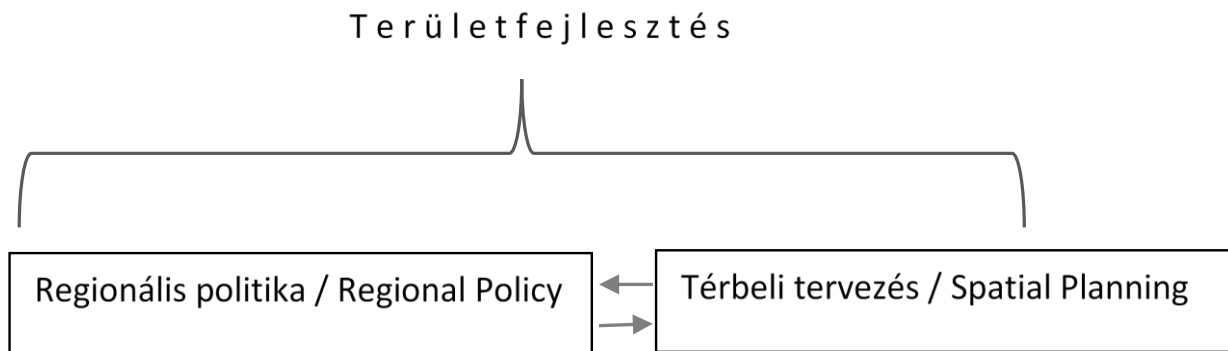
- Nyugat-Európa
 - Észak-Európa
- Dél-Európa
- EU keleti országai

Faludi, Knielling-Othengrafen 2016, Faludi 2008 alapján

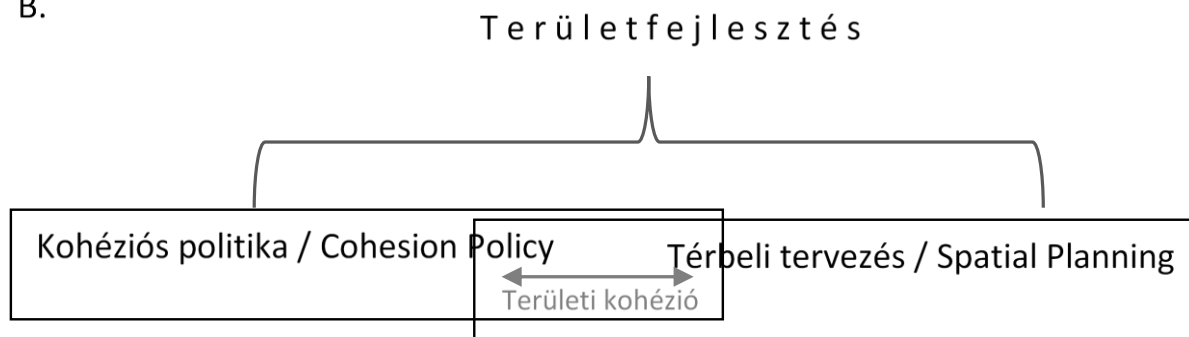
EC 1999, Nadin, V. – Stead, D. 2008, Farinósi-Dasi 2006, és Dühr S 2010 alapján.

Területfejlesztés vs. Térbeli tervezés

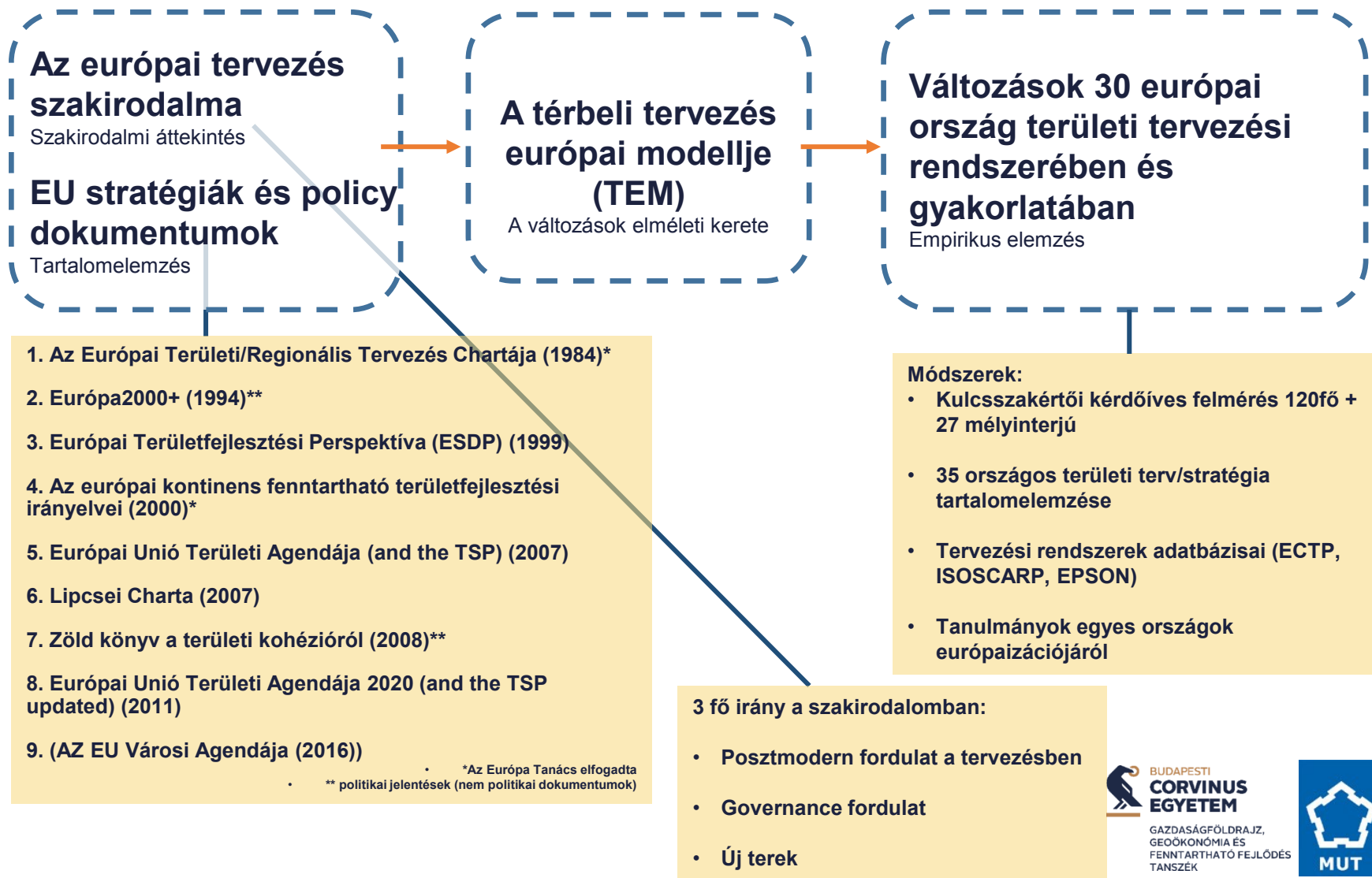
A.

B.

EU trendek azonosítása a országok gyakorlatában: A kutatás logikája

Kulcs szakértői felmérés

2017 -2018

Válaszadók száma: 121

Geográfia:

- 30 ország EU tagállamok* + Norvégia, Svájc, Szerbia.
- Országspecifikus megállapítások 25 országra.

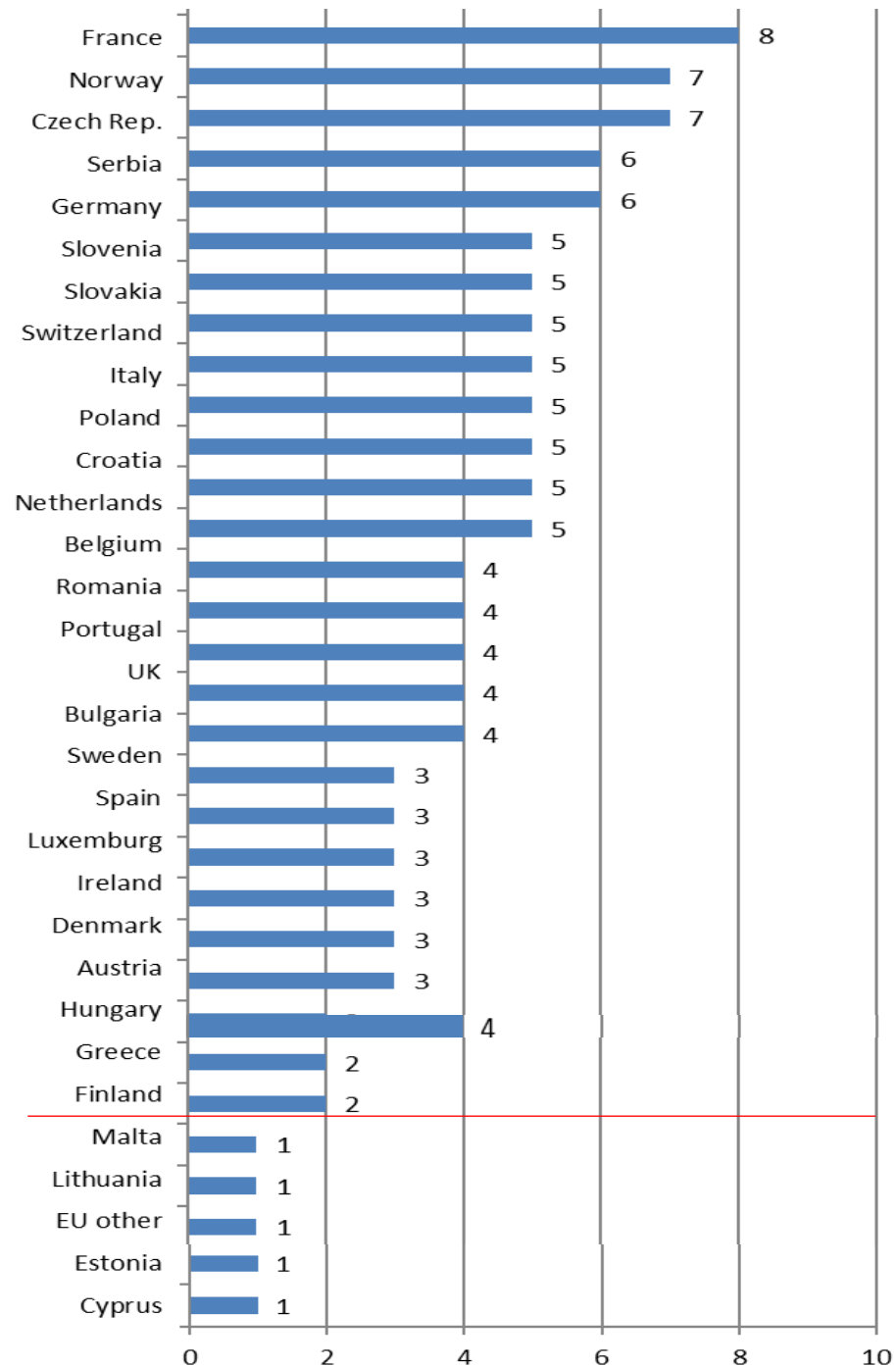
Időkeret:

- Változás 2002 óta:
- Állapot 2018-ban:

Célcsoportok:

- Gyakorló tervezők: 30
- Tudományos szektor: 59
- Minisztériumi szakemberek: 29

*EU tagok 2019-ban, kivéve Lettország, amelyre nem volt elégséges információ.

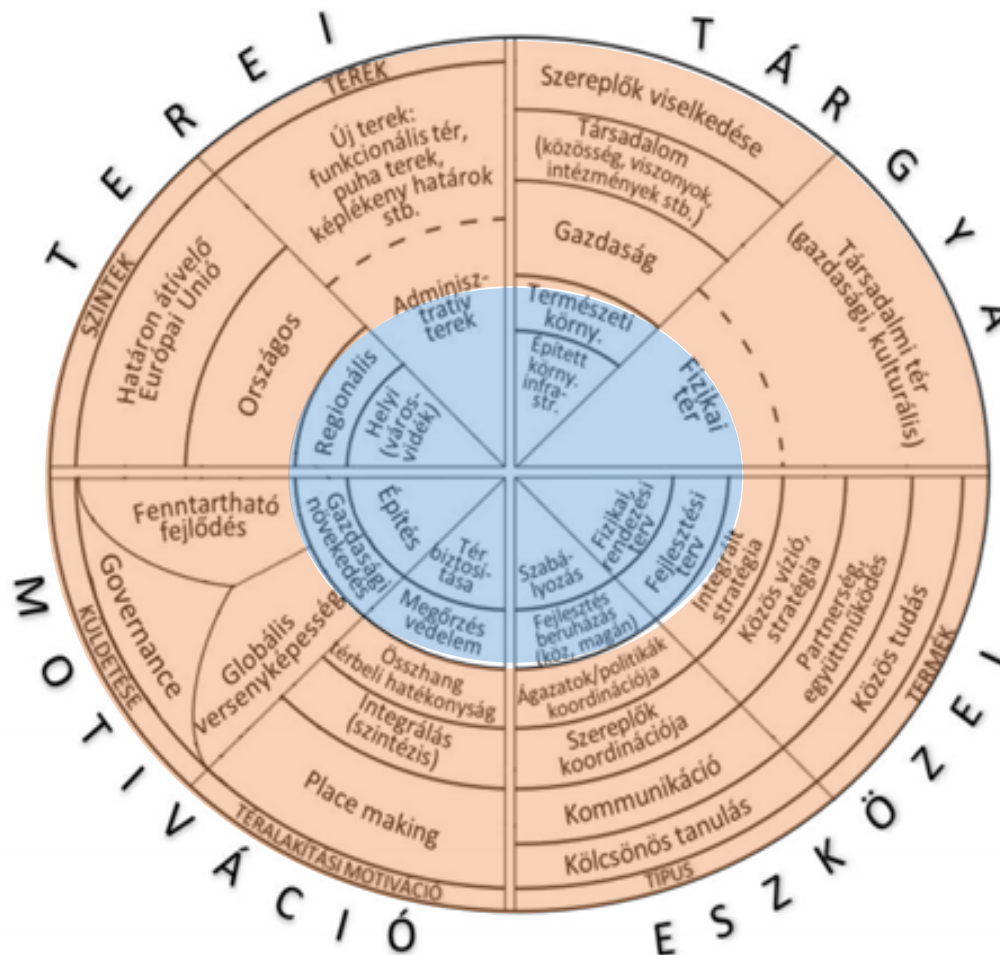

Változási irányok modellje az európai tervezési szakirodalom főbb megállapításai és a vonatkozó uniós stratégiák és szakpolitikai dokumentumok tartalmi elemzése alapján

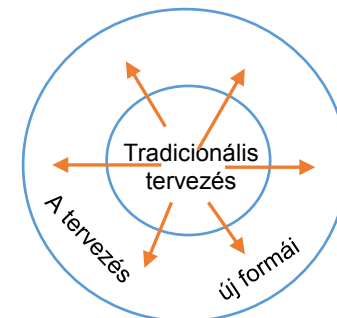

A térbeli tervezés lehetséges formái

Hagyományos és újabb formák

Trendek

A térbeli tervezési formák térképe

Négy dimenzió alapján

Forrás: Salamin-Péti 2019

Forrás: Salamin 2021.

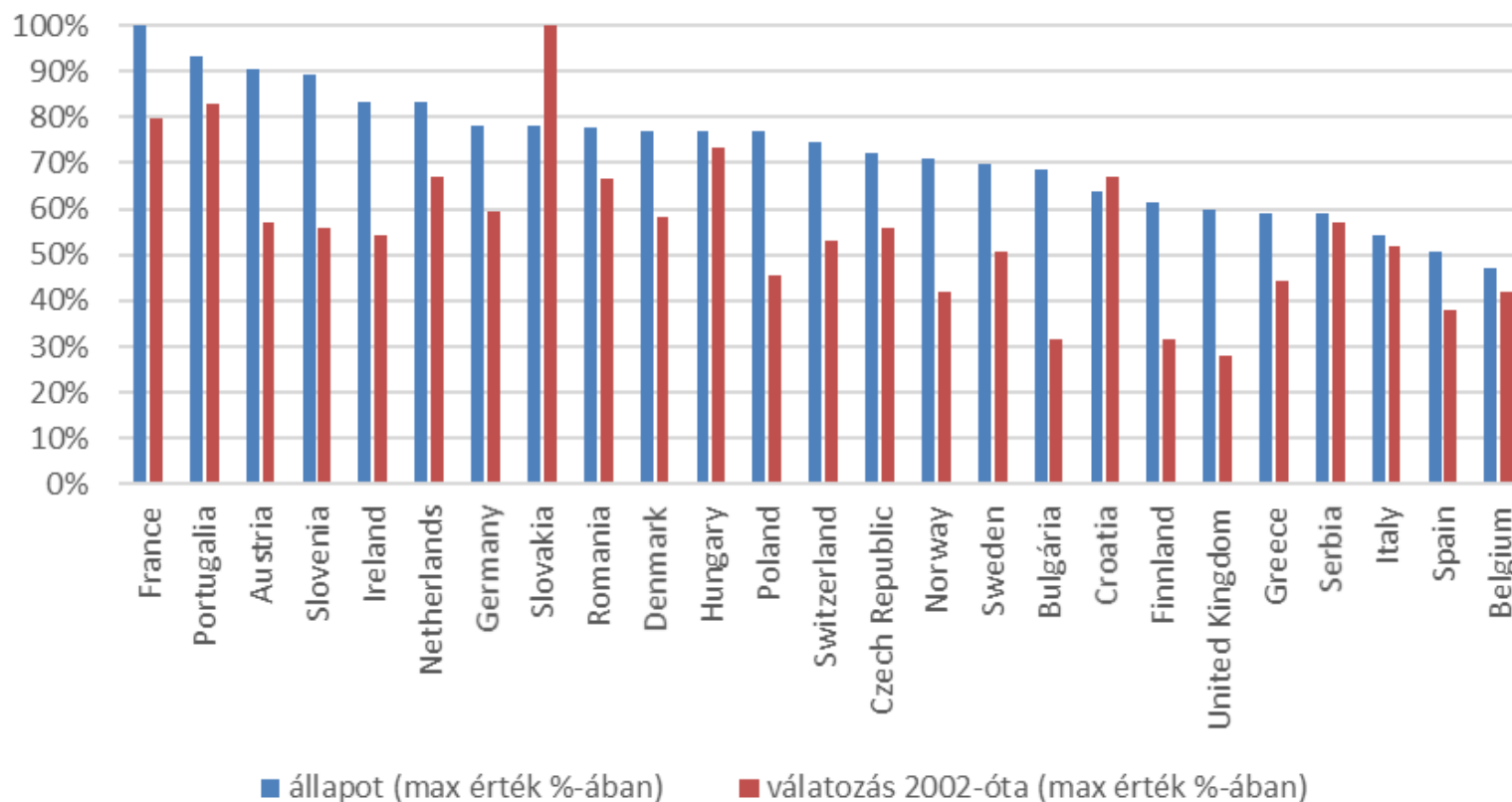
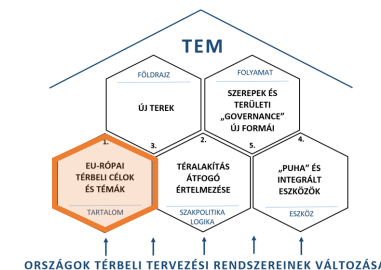

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

GAZDASÁGFÖLDRAJZ,
GEOÖKONÓMIA ÉS
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
TANSZÉK

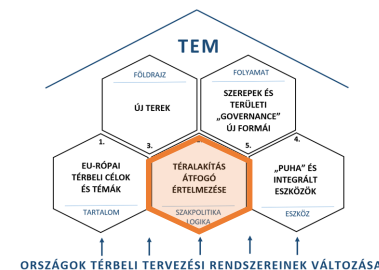
Forrás: Salamin G. kulcs szakértői kérdőíves felmérés, 2018

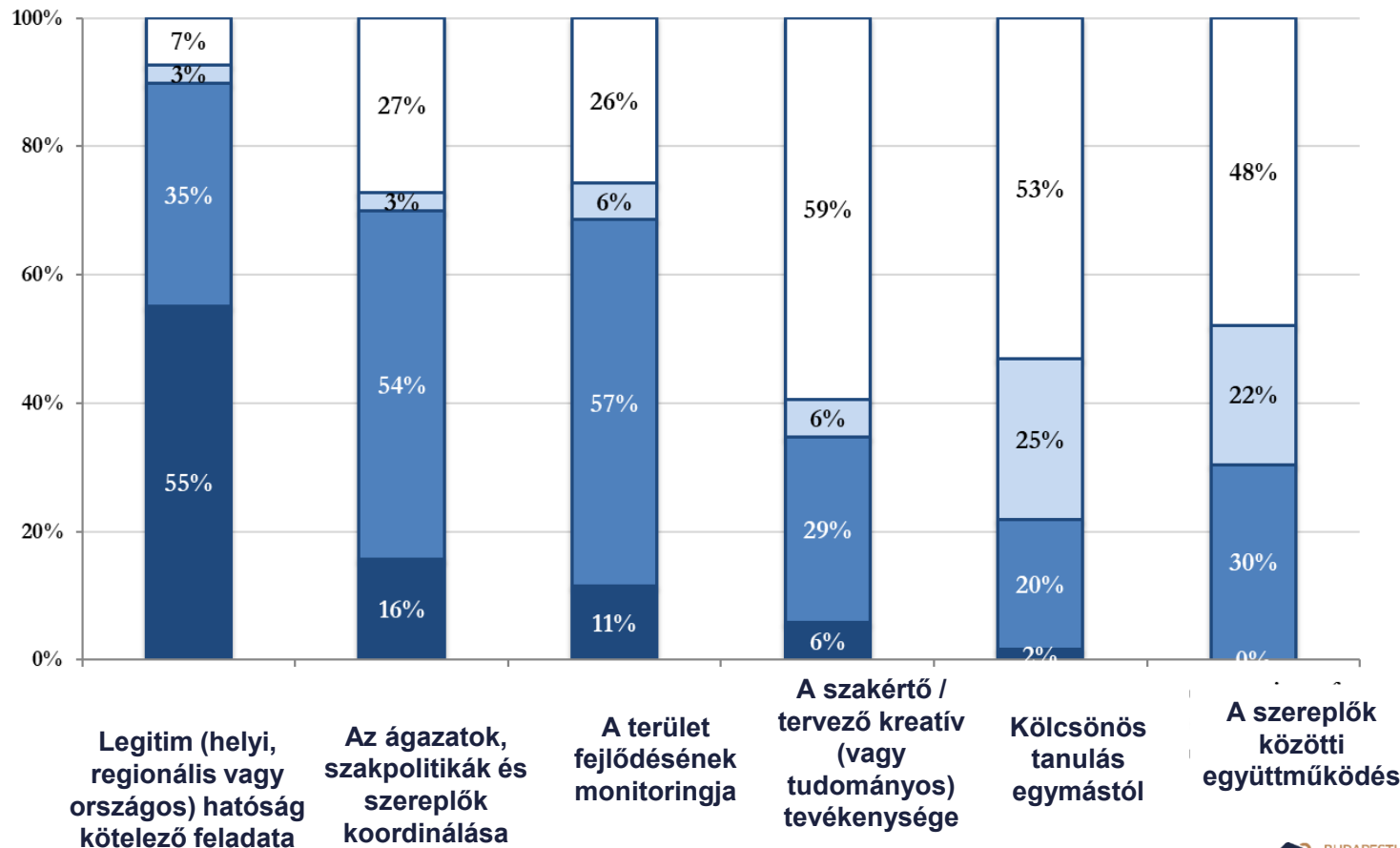
Miért tervezünk?

A tervezés alapvető motivációja

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

Országai gyakorlatában milyen mértékben szól a tervezés az alábbiakról? (m:120)

■ dominánsan

■ fontos

■ részben

■ nem része a tervezésnek

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

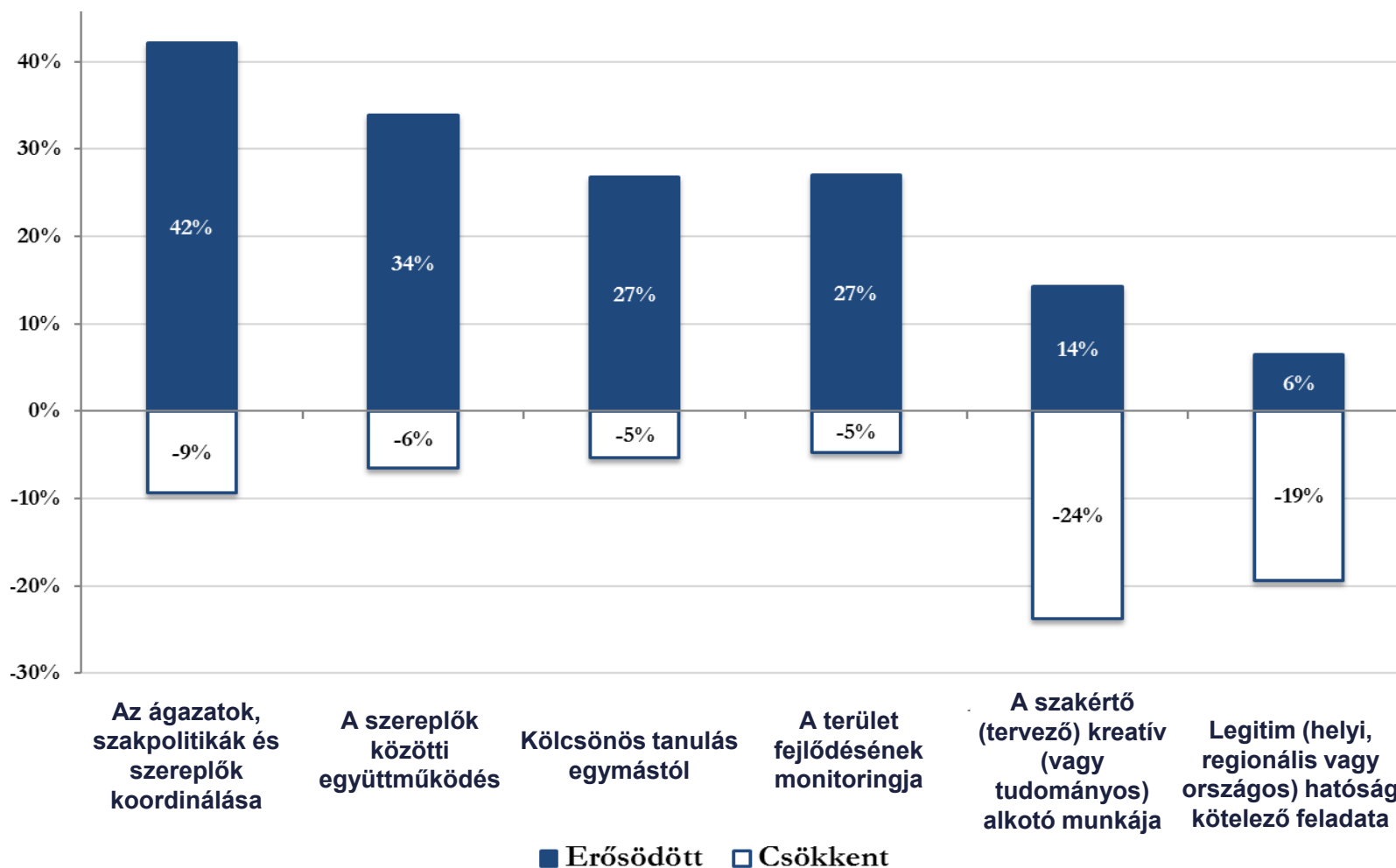
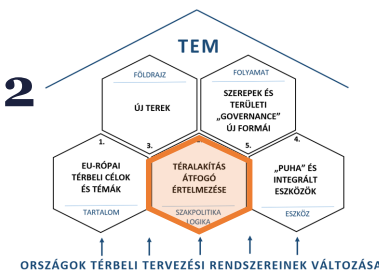
GAZDASÁGFÖLDRAJZ,
GEOÖKONÓMIA ÉS
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
TANSZÉK

Miért tervezünk?

Változás az tervezés alapvető motivációjában 2002 és 2018 között

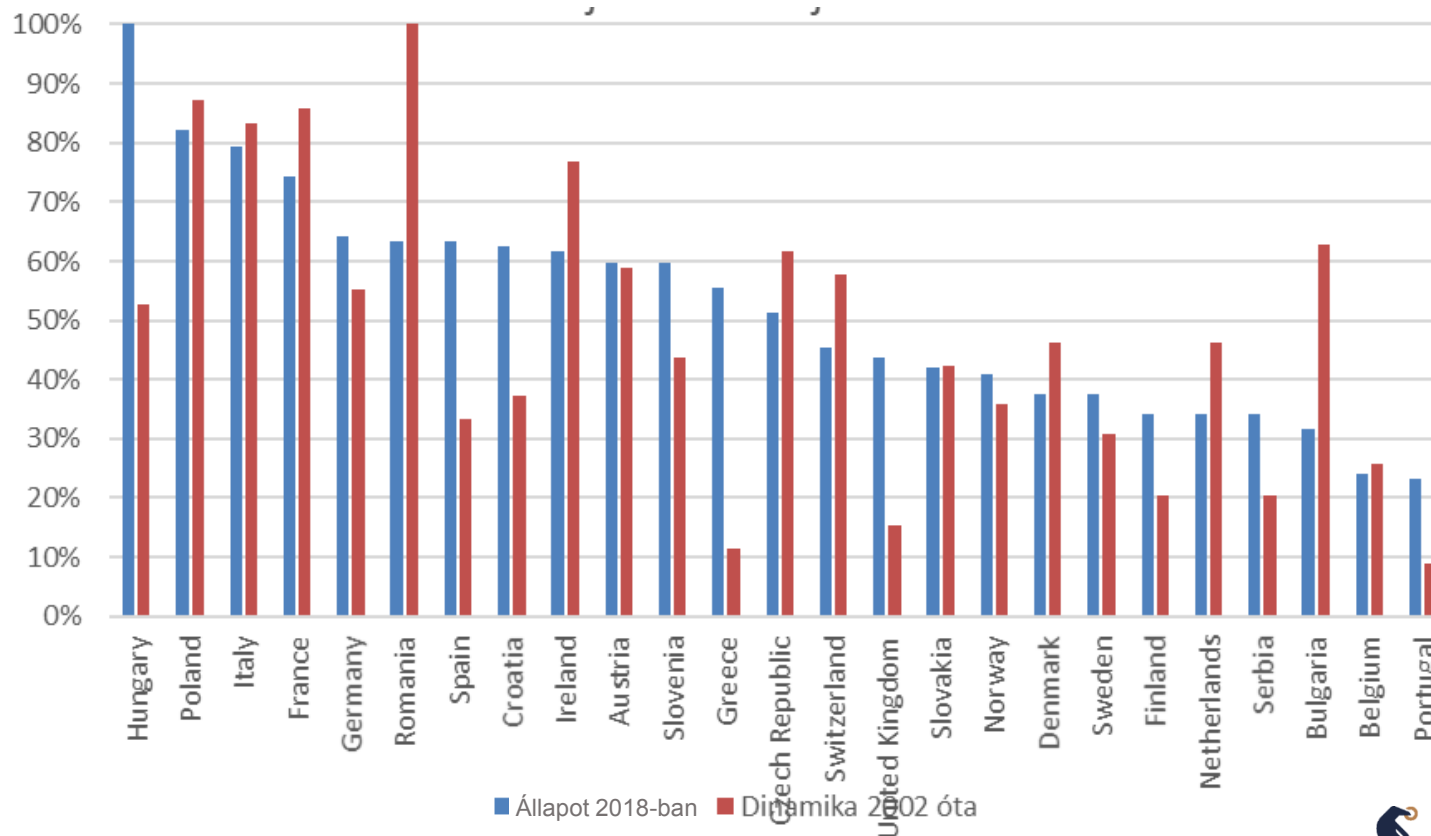
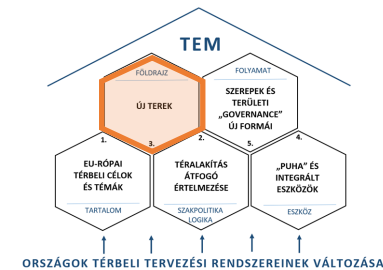
Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

A tervezés új terei

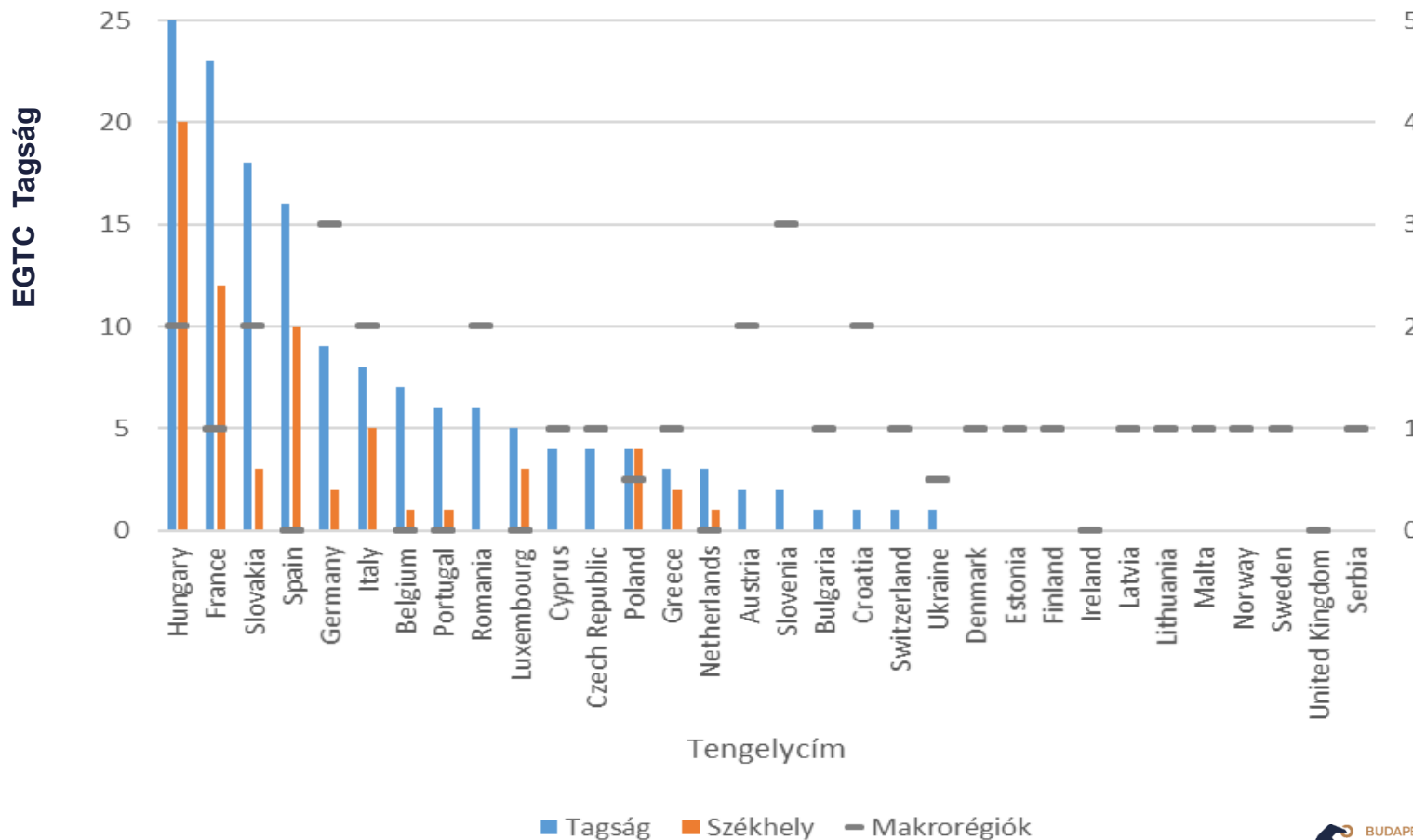
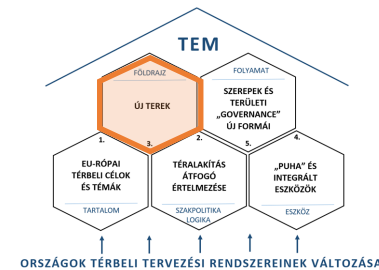
(Státusz és változás 5+7 indikátor alapján)

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

100=maximum érték

Az országok részvétele az EGTC-kben és az EU makroregionális stratégiáiban

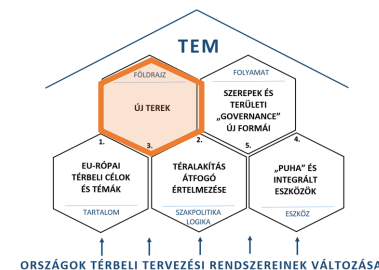

Részvétel makroregionális stratégiákban
(Teljes terület: (teljesen: 1 p, részben: 0,5 p))

Forrás: Az Európai Régiók Bizottsága és az Európai Bizottság nyilvántartása alapján
Salamin, G. 2018

A leggyakoribb „új tér”: városrégió

A városrégiók megjelenése a tervezési rendszerben
(országok száma (a 26-ból) a konkrét válasz megjelölésével)

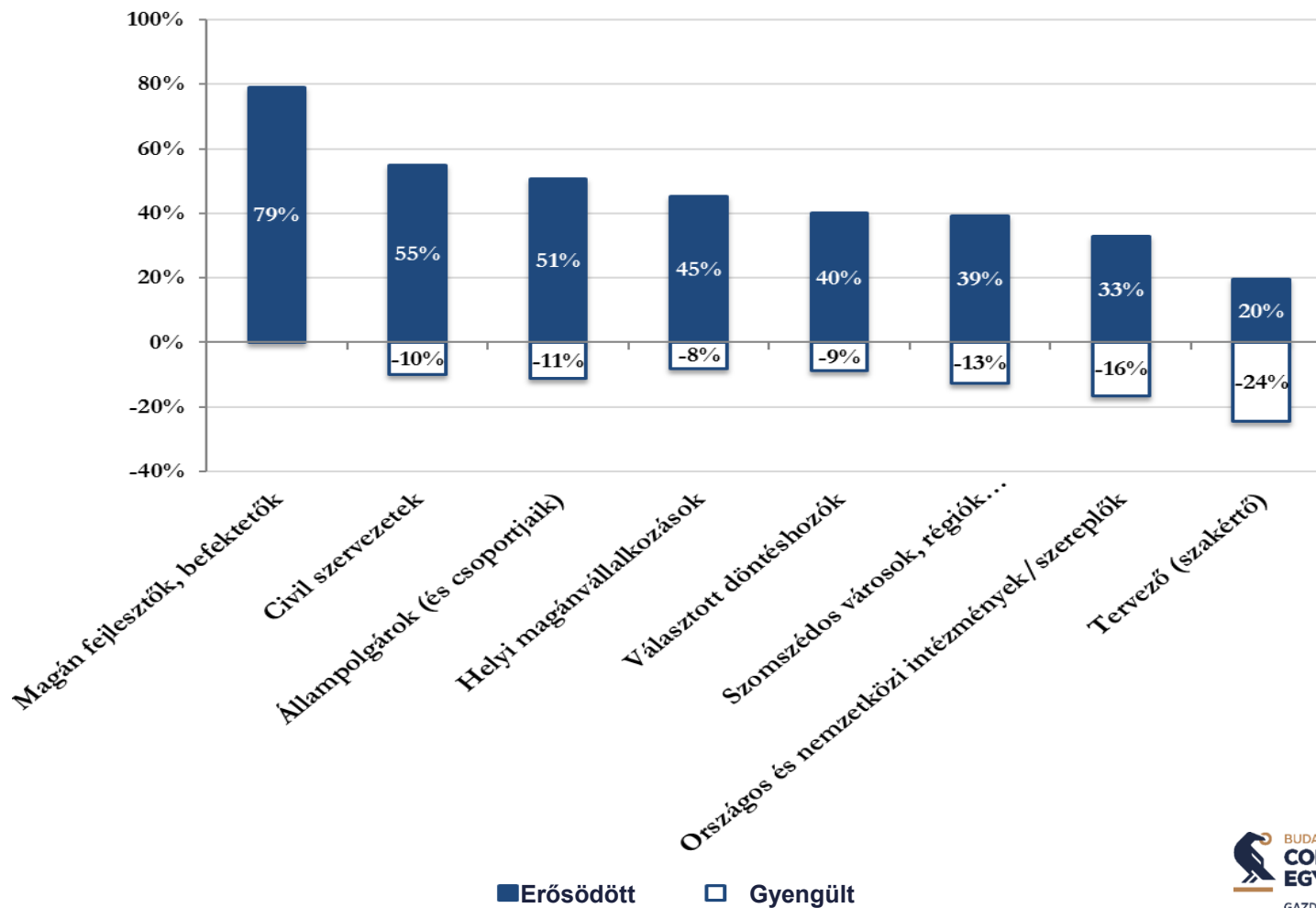
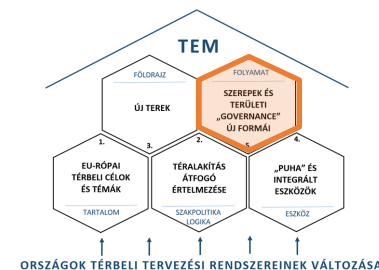
Város-
régió

	Nincs változás		Változás	
	Nem létezik	Létezett és létezik	Eltűnt	Megjelent
	2002-ben és 2018-ban sem	2002-ben és 2018-ban is	2002-ben igen, de 2018-ban nem	2018-ban igen, de 2002-ben nem
				Mely országokban jelent meg
Térbeli perspektíva/ koncepció /stratégia	10	10	2	8 IE, IT, LT, NL, PL, SI, CH, NO
Fizikai/ területhasználati terv (területrendezés)	17	11	0	2 IT, PL
Építés szabályozás	24	6	0	0
Integrált fejlesztési stratégia	13	4	1	12 AT, HR, CZ, DK, FR, DE, IE, IT, LU, PL, RO, CH

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

A különböző aktorok szerepének változásai a tervezésben 2002-től

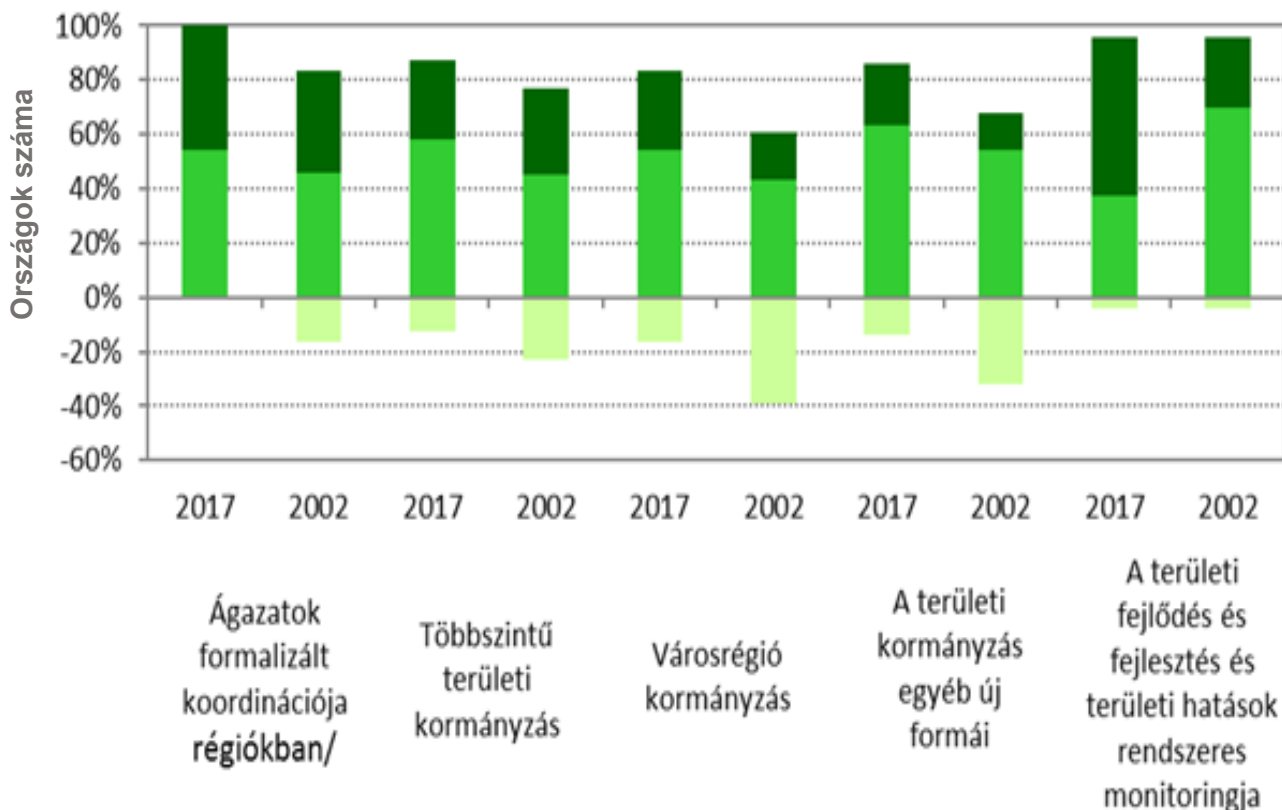
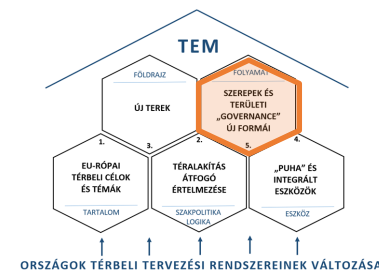
Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

A területi kormányzás új formáinak jelenléte az európai országokban és annak változása

(Válaszok 26 országra aggregálva)

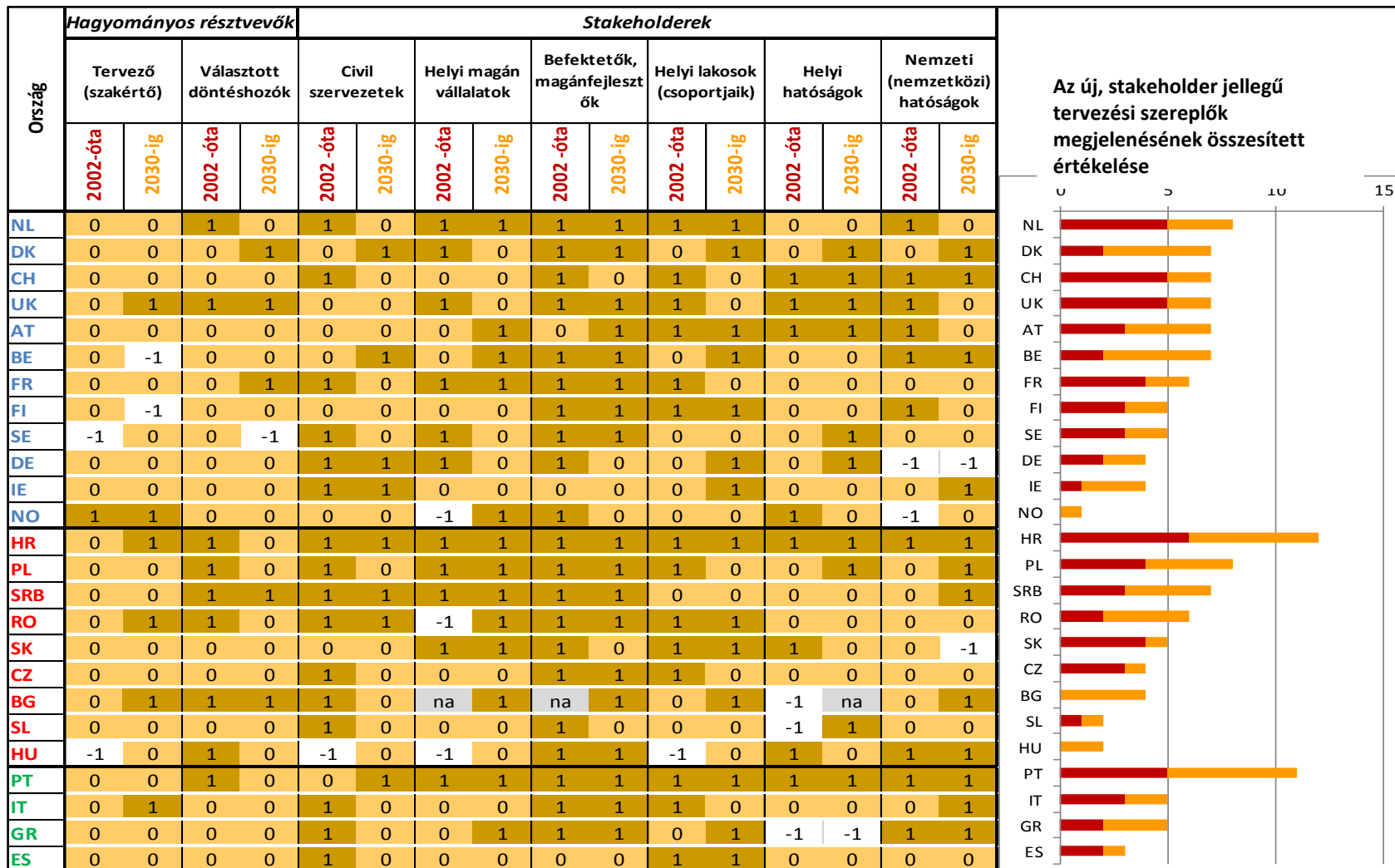
Forrás: Salamin 2018 (kiemelt szakértői kérdőíves vizsgálat alapján)

- Igen, számos esetben
- Igen, néhány esetben
- Nem

A különböző aktorok szerepének változásai a tervezésben 2002-től

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

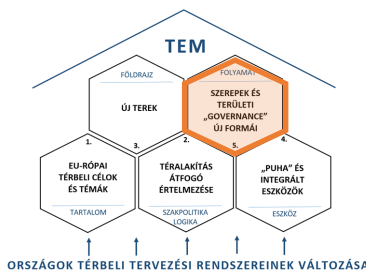

A - Északnyugati országok	1	Nőtt/Nőni fog
B - Kelet-európai országok	0	Szinten maradt/Szinten marad
C - Déli országok	-1	Csökkent/Csökkenni fog
	na	Nincs adat

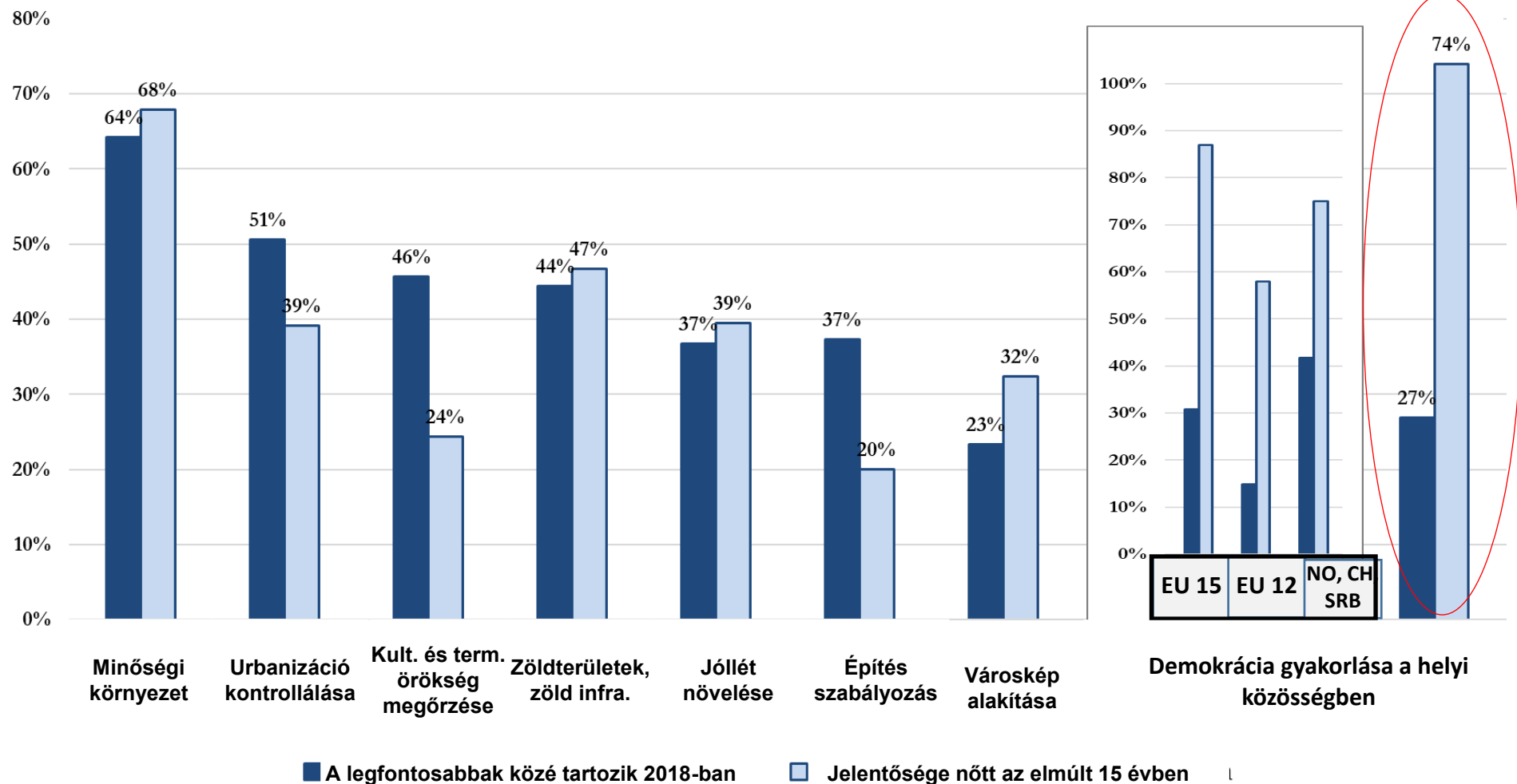
változás 2002 óta
várt változás a jövőben

A tervezés fókuszja

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

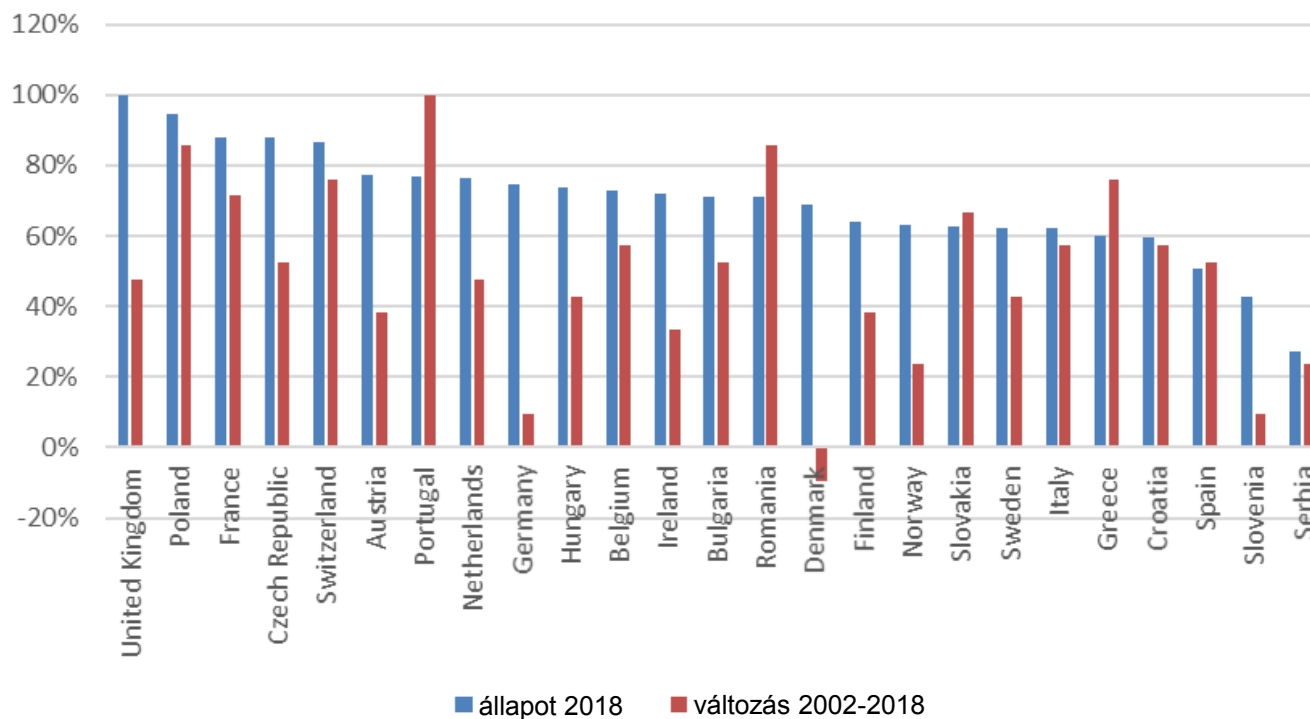
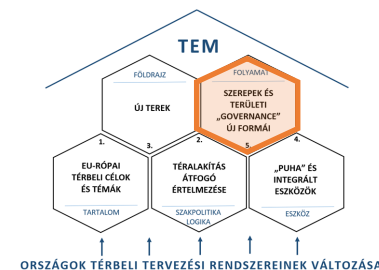
Milyen mértékben célozzák az alábbi kérdéseket a városi és területi tervek, stratégiák országában?
(Válaszok száma)

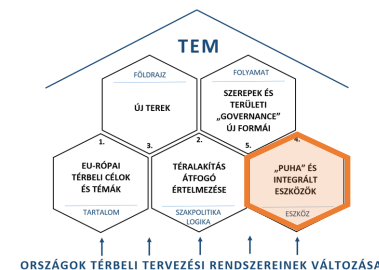
Új governance formák jelenléte és változás a nemzeti térbeli tervezési rendszerekben

(Státusz és változás kompozitok 4+4 indikátor alapján)

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

Bővülő tervezési eszközkészlet...

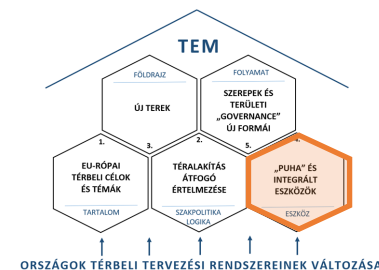
Különböző típusú tervek megléte különböző léptékben (országok száma)

Szint /terület	Tervi típus								Teljes változás szintek szerint	
	Térbeli stratégia/vízió/ kon koncepció		Fizikai/ területhasználati terv (területrendezés)		Integrált fejlesztési stratégia (több policy-t célzó)		Építési kontroll (szabályozás)			
	bevezetett	eltörölt	bevezetett	eltörölt	bevezetett	eltörölt	bevezetett	eltörölt	bevezetett	eltörölt
Szövetségi	1		1		1		1			4
Állami	4	1	2	2	7	4	1		14	7
Regionális (NUTS2)	5	2	5	3	5	1	1		16	6
Regionális (NUTS3, subregion)	5		2	3	7	1	1	1	15	5
Helyi önkormányzati	2				8				10	
Városrészi (Szub-lokális)	3	1	2		4				9	1
Határon átnyúló	7	3	2	1	8	1		1	17	6
Transznacionális	7	2		1	5	1		1	12	5
Városrégiós, FUA	8	2	3	1	11	1			22	4
Más funkcionális	1	1			2				3	1
Teljes változás	42	13	16	12	57	10	3	4	118	39

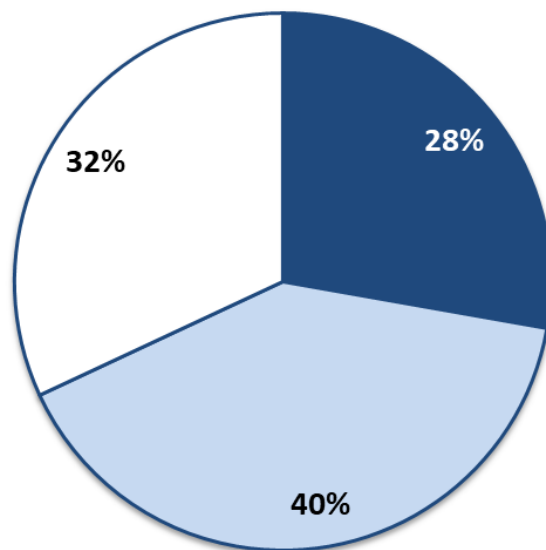
Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

Elmozdulás a puha eszközök felé?

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

Milyen trendek jellemzik a tradicionális és a kevésbé formalizált tervezést az országában? (m=72)

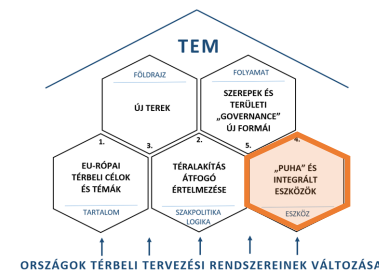
■ Tradicionális tervezés erősödik

■ Kevésbé formalizált tervezés erősödik

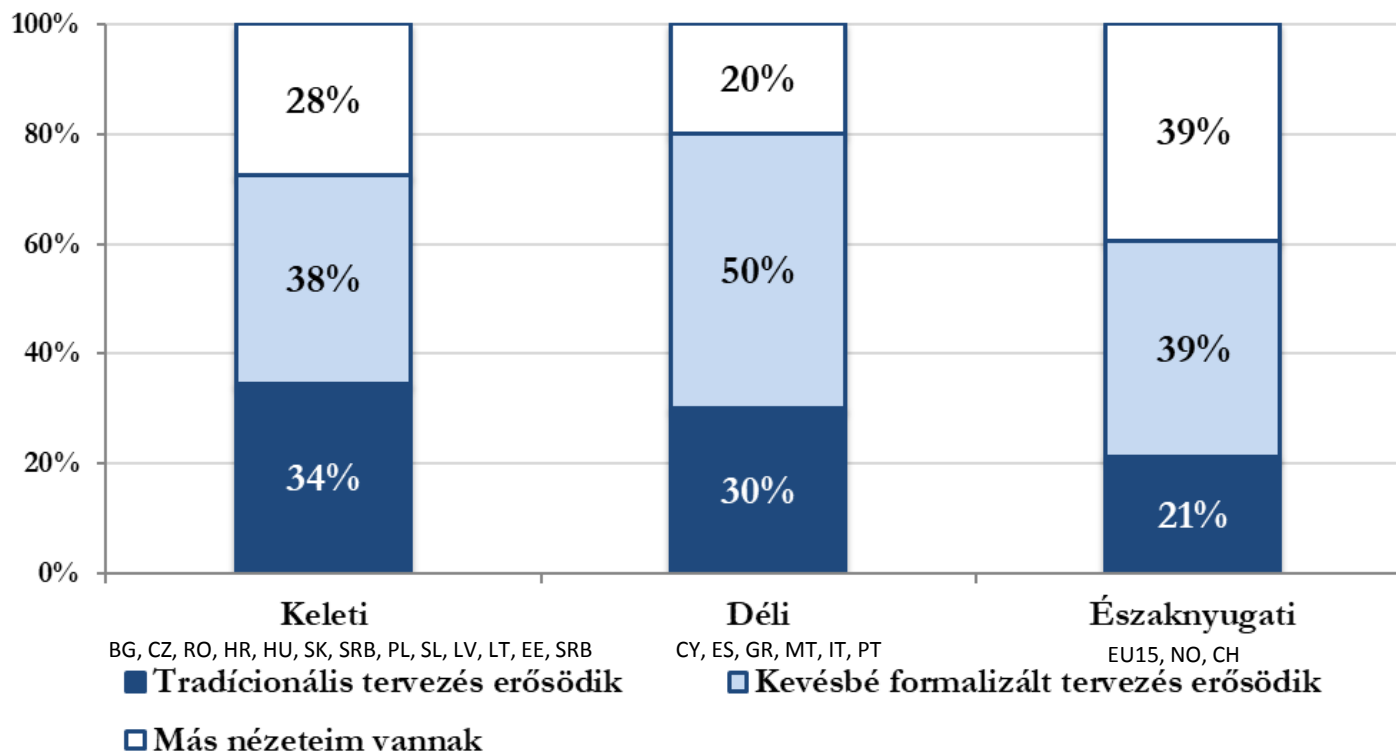
■ Más nézeteim vannak

Átmenet a puha eszközök irányába?

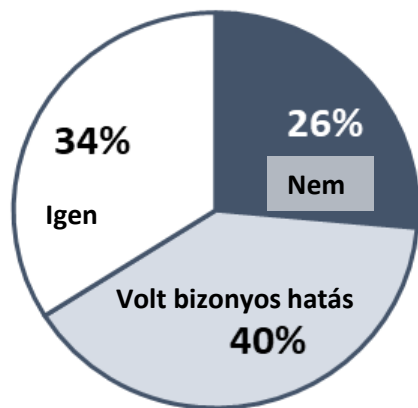
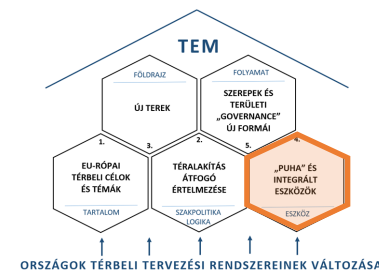
Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

Milyen trendek jellemzik a tradicionális és a kevésbé formalizált tervezést az országában? (m=72)

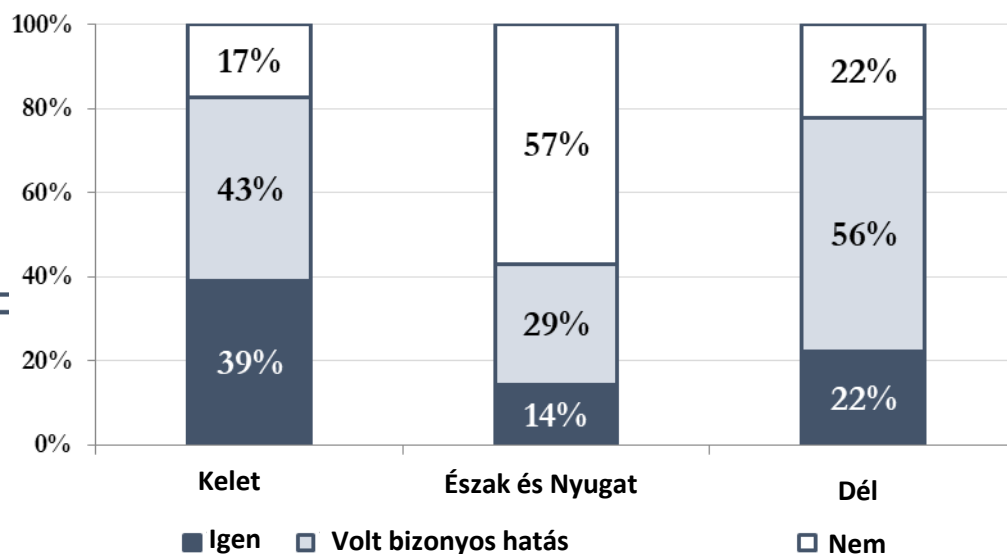

Az EU kohéziós (regionális) politikája ill. ennek forrásai nyomán születtek-e új típusú tervek?

■ Yes □ Ye, there was a certain influence □

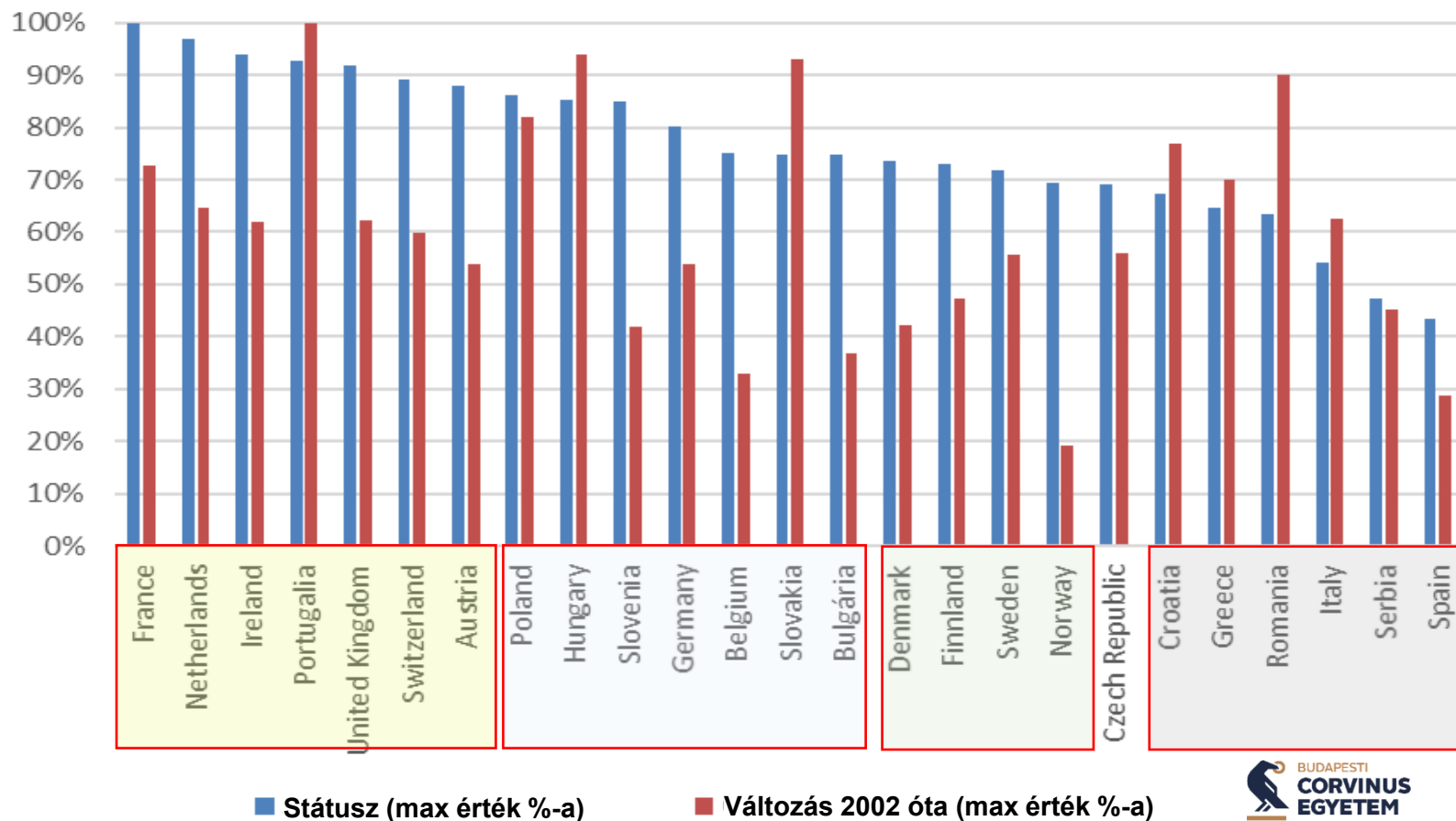
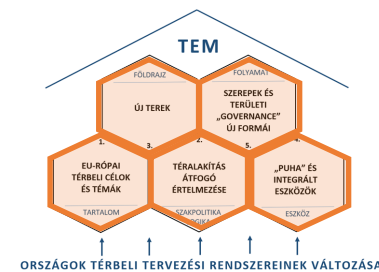
Kelet: PL, HU, CZ, SK, SL, HR, SRB, RO, EE, LV, LT
Észak és Nyugat: AT, FR, UK, IE, SE, NO, FI, DK, DE, LU, BE, NL, CH,
Dél: IT, PT, MT, CY, GR, ES

Forrás: Salamin G. Kulcs szakértői felmérés, 2018

A területi tervezés európaizálódásának szintje és **dinamikája** a különböző országokban

Kompozit a TEM 1,2,4,5 dimenziói alapján

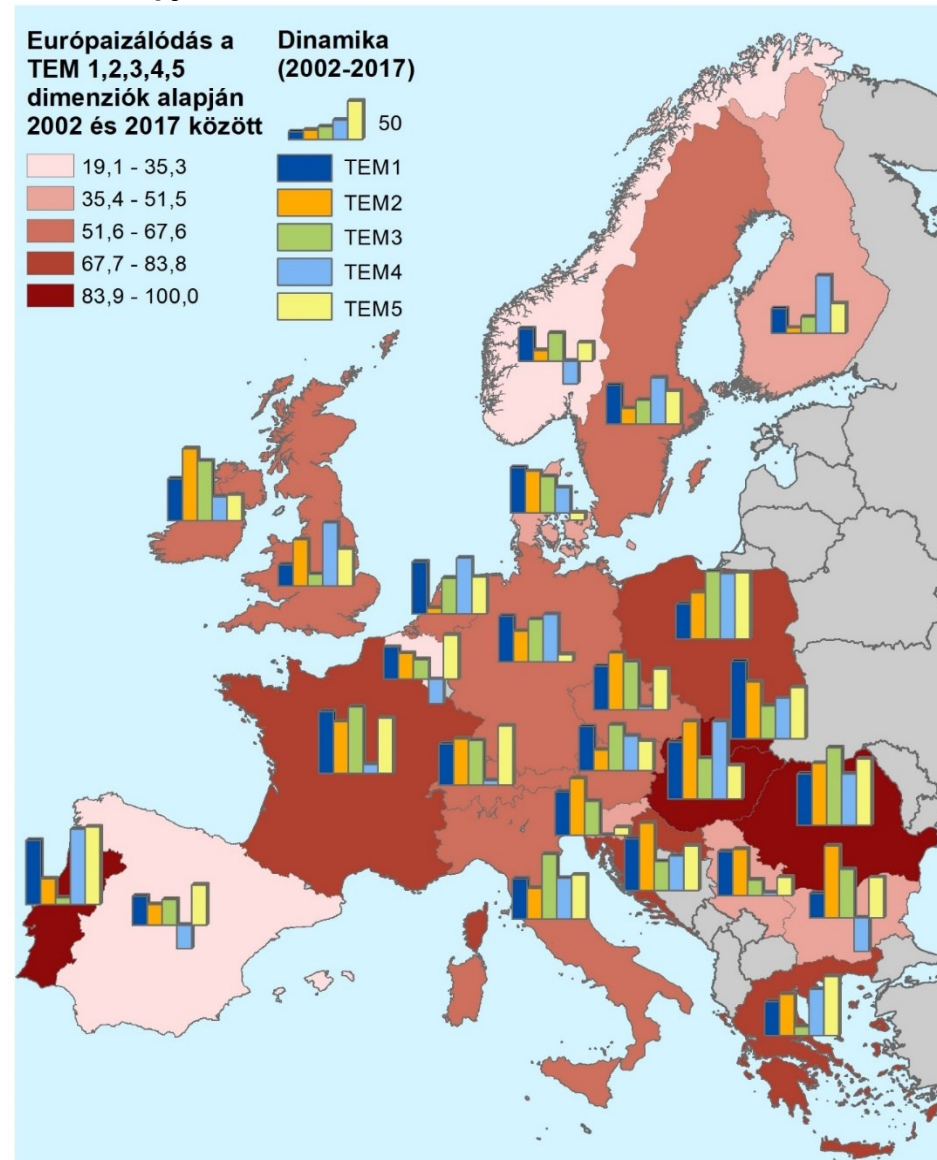
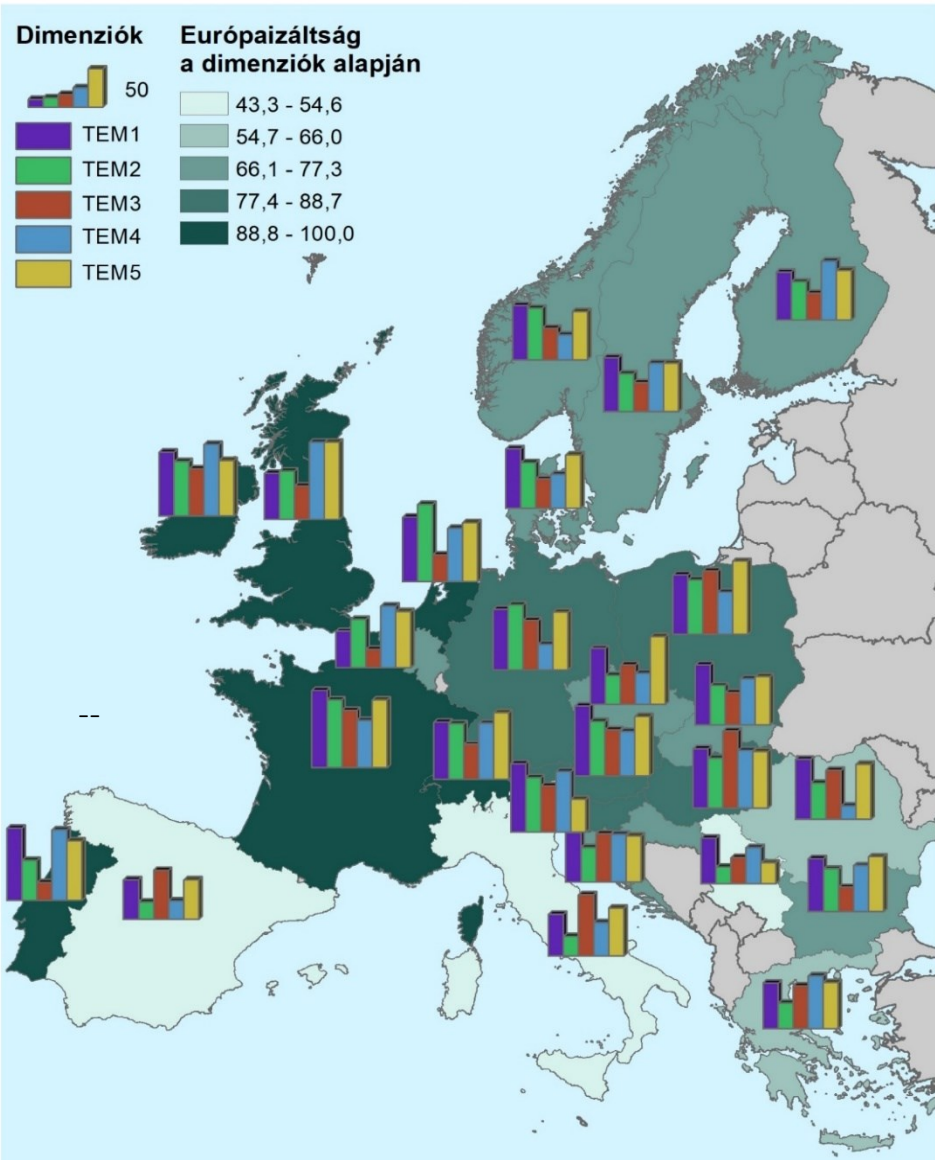

A térbeli tervezés

Európaizáltság (2018)

Európaizálódás dinamikája (2002-2018)

TEM 1,2,4,5 dimenziók alapján

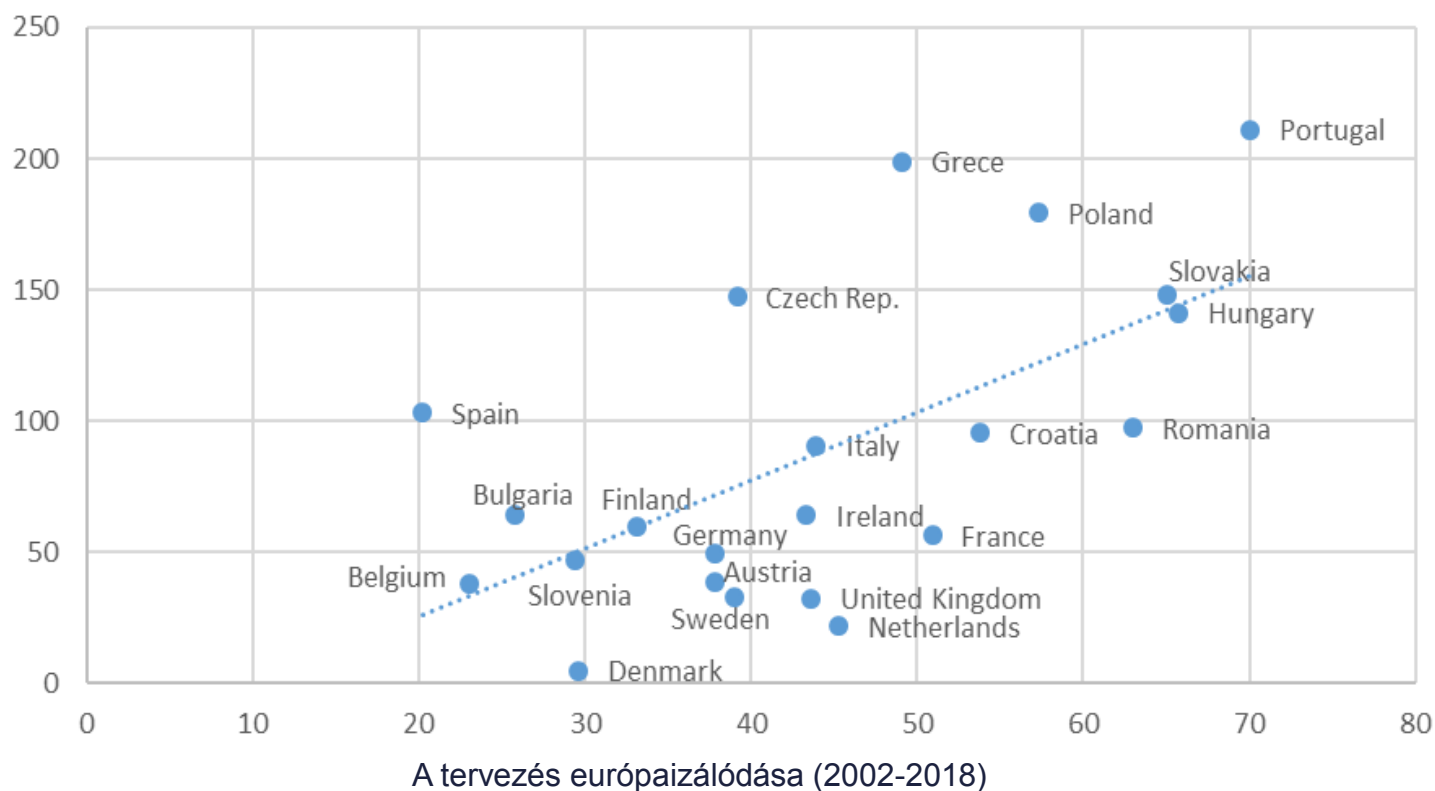

100=maximum érték

Salamin G.

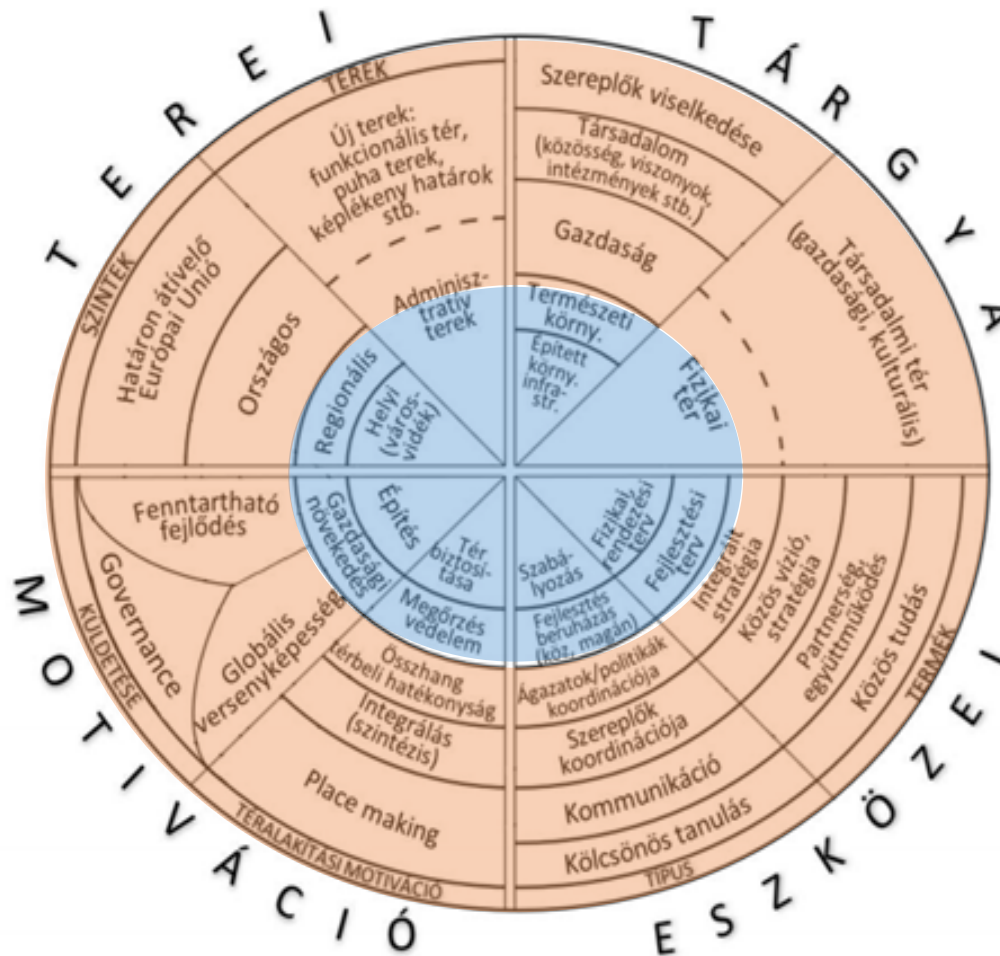
A „területi típusú” programokban megvalósuló kohéziós politika forrásai és a térbeli tervezés európaizálódása 2002-2018 között

Területi típusú operatív programok forrásai egy főre (társfinanszírozással) (2000-2020)

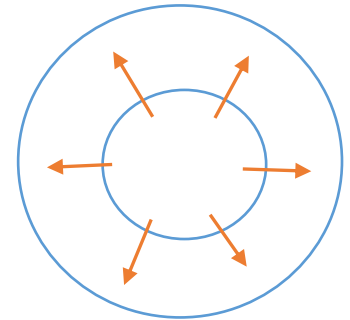

A térbeli tervezés mint ernyőfogalom lehetséges formái

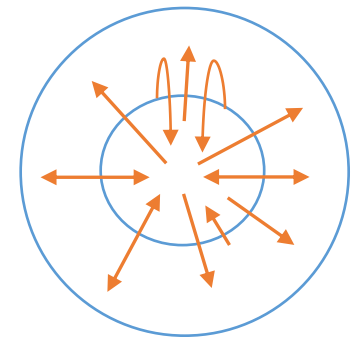
Tradicionális és inkább **új formák**

A várt trendek

A mért változások alapján

Salamin 2021.

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

GAZDASÁGFÖLDRAJZ,
GEOÖKONÓMIA ÉS
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
TANSZÉK

Köszönöm a figyelmet!

A témáról bővebben:

- Salamin, G. (2021): Ki a tervező?: A területi és várostervezés (térbeli tervezés) mint szakma és diszciplína Európában. In: Salamin, G - Tóth, B. (szerk.) Városok - tervezés - ingatlanpiac : Az urbanisztika aktuális kérdései. Magyar Urbanisztikai Társaság
- Salamin, G. (2021): A tervezés változó formái az új governance korában: A területi és várostervezés 21. századi európai átalakulási trendjei. SZÁZADVÉG 1.
- Salamin, G. (2019): Hungarian Efforts to Mainstream Territorial Cohesion in Development Policy: Signs of Europeanisation of Domestic Spatial Planning. CORVINUS REGIONAL STUDIES 4 : 1–2
- Salamin, G. - Péti, M. (2019): Tervkészítéstől a governance-ig: A térbeli tervezés európai fogalma, jelentései és lehetséges hazai kapcsolódásai. TÉR ÉS TÁRSADALOM 33 : 3

Salamin Géza

geza.salamin@uni-corvinus.hu
president@mut.hu